

**BJURHOLMS
KOMMUN**

KS14-057 440

Folkhälsopolitiskt program

2015-2018

Föreskrifter

Plan

Policy

Program

Reglemente

Riktlinjer

Strategi

Taxa

Innehåll

Inledning.....	3
Bakgrund.....	3
Vad är folkhälsa?.....	3
Vision, mål och viljeinriktningar.....	4
Västerbottens läns landsting.....	4
Bjurholms kommun.....	4
Folkhälsomål, målområden och kommunens viljeinriktningar.....	4
Folkhälsa i Sverige.....	5
Folkhälsoarbete.....	6
Organisation och prioriteringar i Bjurholm 2015-2018.....	8
Prioriterade grupper och målområden.....	8
Bjurholms folkhälsoråds sammansättning.....	8
Aktiviteter.....	9
Uppföljning.....	9
Revidering av folkhälsopolitiskt program.....	9

***”Att skapa samhällsliga förutsättningar för en god hälsa
på lika villkor för hela befolkningen”***

Inledning

Kommunstyrelsen beslutade, KS §54 2013-09-24, att ett folkhälsopolitiskt program ska tas fram för beslut i fullmäktige. Förslag till folkhälsopolitiskt program har arbetats fram av utredare i samarbete med kommunchef och Bjurholms folkhälsoråd.

Det nationella folkhälsomålet är att skapa samhällsliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor.

Syftet med folkhälsoprogrammet är att:

- Tydliggöra gemensamma folkhälsopolitiska mål
- Tydliggöra folkhälsoarbetet i kommunen
- Öka förutsättningarna för god samverkan
- Synliggöra vikten av målmedvetet folkhälsoarbete

Delaktighet och samverkan är av stor betydelse för ett lyckat folkhälsoarbete. Det är därför av största vikt att så många aktörer som möjligt hjälps åt med att skapa förutsättningar för ett bra och effektivt folkhälsoarbete i kommunen.

Bakgrund

Vad är folkhälsa?

Med folkhälsa menas det allmänna hälsotillståndet i en befolkning eller i ett land. Folkhälsan i ett land beskriver vilka livsvillkor och möjligheter människorna där har, vilka skillnader som finns och vilka förbättringar som kan göras. Samhällets insatser ska framförallt inriktas på att skapa förutsättningar för en jämlik fördelning av hälsan i befolkningen.

Det är viktigt att inse och ta i beaktande att hälsa kan betyda olika saker för olika personer. För många betyder hälsa att vara frisk och att må bra. Ens hälsa påverkas av många saker, till exempel av om man trivs med de människor som finns omkring sig och om man upplever att livet har en mening. Den enskildes känsla av god hälsa påverkas också av arbetsförhållanden, kost, stress, sömn, rökning, alkohol och droger. Samhället betyder mycket för den enskildes hälsa liksom den personliga upplevelsen av att vara en del av samhället.

Folkhälsans utveckling beror på vilka förutsättningar samhället ger och vilket ansvar individen själv tar. Ansvar för folkhälsofrågorna ligger på många olika aktörer. För att uppnå målen är det viktigt att alla aktörer tar sitt ansvar för att integrera målen i sin verksamhet.

Det är samhällets ansvar att skapa jämlika förutsättningar för människor att göra hälsosamma val. Individen fattar själv beslut om hur man vill leva sitt liv.

Vision, mål och viljeinriktningar

Västerbottens läns landsting

Västerbottens läns landsting har en vision för Västerbottens län som siktar högt.

”År 2020 ska Västerbotten ha världens bästa hälsa och världens friskaste befolkning.”

Bjurholms kommun

Bjurholms fullmäktige fastställde år 2009 ett antal övergripande mål.

Sammanfattningsvis är kommunens målsättning att verka för en god planberedskap inom hela samhällssektorn. Kommunen ska samverka över alla gränser för att skapa god kvalitet och tillväxt och därmed utvecklas till en av landets bästa.

All verksamhet i Bjurholm ska bedrivas professionellt. Allt arbete ska präglas av lyhördhet, öppenhet och servicetänkande samt vara brukar- och medborgarorienterat med ett tydligt samspel mellan politiker och tjänstemän.

Första målet i kommunens måldokument anger att medborgarnyttan alltid ska vara i fokus.

- Kommunen ska genom ett gott folkhälsoarbete främja och skydda våra medborgares hälsa och välbefinnande, där det övergripande målet är att skapa förutsättningar i samhället för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen.
- Utsatta grupper bör särskilt uppmärksammas med hälsofrämjande insatser och förebyggande åtgärder.

Folkhälsomål, målområden och kommunens viljeinriktningar

Nationella folkhälsopolitikens övergripande mål är att skapa samhällseliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen.

Den nationella folkhälsopolitiken har elva målområden och Västerbottens läns landsting ett tolfte målområde. Nedan listas de tolv (12) folkhälsopolitiska målområdena samt viljeinriktningarna i kommunen.

1. Delaktighet och inflytande i samhället.

I Bjurholm ska jämställdhet och jämlikhet råda på alla plan. Alla innevånare har samma rätt till delaktighet och inflytande samt möjligheter och skyldigheter i samhället.

2. Ekonomisk och socialtrygghet.

I Bjurholm ska alla ha förutsättningar till att leva ett självständigt liv med jämlika levnadsvillkor. Barnfattigdom ska inte förekomma.

3. Trygga och goda uppväxtvillkor.

I Bjurholm ska trygga och goda sociala villkor finnas för barn och stöd ges till vårdnadshavare under barnens hela uppväxt. Utanförskap ska inte förekomma.

4. Ökad hälsa i arbetslivet.

Bjurholms kommun ska vara ett föredöme som arbetsgivare och verka för nyttjande av friskvårdande aktiviteter bland kommunens anställda.

5. Sunda och säkra miljöer och produkter.

Bjurholm ska präglas av god hushållning av både ekonomiska resurser och naturens resurser samt verka för så liten miljöpåverkan som möjligt för ett hållbart samhälle. Bjurholms kommun ska vara ett samhälle som är säkert och trivsamt att leva i och besöka.

6. En mer hälsofrämjande hälso- och sjukvård.

Kommunen ska i sina verksamheter och i samverkan med landstinget och andra aktörer arbeta för en hälsofrämjande hälso- och sjukvård. Alla Bjurholmare ska ha en god självskattad hälsa.

7. Gott skydd mot smittspridning.

Bjurholm ska i samarbete med landstinget, berörda myndigheter samt frivilliga organisationer verka för att alla invånare har tillgång till aktuella råd och information för att skydda sig och andra mot smittspridning.

8. Trygg och säker sexualitet och en god reproduktiv hälsa.

I Bjurholm ska möjligheten till trygg och säker sexualitet, fri från fördomar, diskriminering, tvång och våld vara grundläggande.

9. Ökad fysisk aktivitet.

Kommunen ska genom samverkan verka för ökad vardagsmotion samt stimulera till bestående intresse av regelbunden fysisk aktivitet utifrån individers förmåga och förutsättningar.

10. Goda matvanor och säkra livsmedel.

I Bjurholm ska invånare och besökare ha tillgång till säkra och väl hanterade livsmedel samt ha god tillgänglighet av närproducerade produkter. Kommunala verksamheter med livsmedelshantering ska inspirera invånare till goda matvanor.

11. Minskat bruk av tobak och alkohol, ett samhälle fritt från narkotika och dopning samt minskade skadeverkningar av överdrivet spelande.

Bjurholm ska i enlighet med det nationella övergripande målet för ANDT-politiken verka för att vara ett samhälle fritt från narkotika och dopning. Genom förebyggande arbete och information bland barn, unga och vuxna ska bruket av tobak, alkohol och andra beroende- och skadeframkallande medel minska.

12. Att främja psykisk hälsa och förebygga psykisk ohälsa.

Bjurholm ska arbeta för att alla barn, unga och vuxna upplever att de har en meningsfull, hanterbar tillvaro, känner sig trygga samt har tillit till sin omgivning.

Folkhälsa i Sverige

Folkhälsan i Sverige är överlag bra, men utvärderingar visar att det finns onödiga skillnader mellan olika socialgrupper, kön, etnicitet och hos personer med funktionsnedsättning. Den är alltså inte jämnt fördelad över alla. En utmaning är att få dessa skillnader att minska och att öka insatserna där det behövs. En framgångsfaktor är samverkan.

Forskning har visat att andra framgångsfaktorer för att uppnå en god, jämlik och jämställd hälsa är bra utbildning, låg arbetslöshet, ett effektivt arbetsmiljöarbete, bra sociala skyddsnät, mödra- och barnhälsovård samt hälsokontroller som når alla, en restriktiv alkohol- och tobakspolitik och bra tillgång till grönområden och kultur.

Social hållbarhet och folkhälsa är begrepp som är nära förknippade med varandra. Begreppet social hållbarhet knyter an till det övergripande målet i folkhälsopolitiken. Begreppet används bland annat för att beskriva arbetet med folkhälsa, urban utveckling, jämställdhet och mångfald, mänskliga rättigheter, kultur, delaktighet och inflytande samt brottsförebyggande arbete.

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har uppmärksammat den ojämlika hälsan. År 2012 beslutade Sveriges Kommuner och Landstings kongress att SKL ska stödja medlemmarna i deras hälsofrämjande och förebyggande arbete för att utjämna hälsoskillnader och långsiktigt säkerställa en effektiv resursanvändning i den offentligt finansierade verksamheten.

SKL samarbetade under 2012-2013 med ett antal kommuner, landsting och regioner och i slutrapporten "Gör jämlikt – gör skillnad! Samling för social hållbarhet minskar skillnader i hälsa" presenteras fem rekommendationer och ett antal åtgärder som bidrar till att stärka den sociala hållbarheten och minska skillnaderna i hälsa. Västerbottens läns landsting har deltagit i detta arbete och fortsätter även framgent att prioritera frågorna och arbetet med att nå en jämlik hälsa.

SKL:s rekommendationer:

- Integrera jämlikhet i hälsa i all politik och i ordinarie styrning och ledning
- Mät och analysera problemet och bedöm effekterna av olika åtgärder
- Ge alla barn och unga en bra start i livet
- Ge alla förutsättningar till egen försörjning
- Skapa hälsofrämjande och hållbara miljöer och samhällen

Att minska skillnader i hälsa skapar i sig goda förutsättningar för ett socialt hållbart samhälle och att mänskliga rättigheter tillgodoses. Jämställdhet och jämlikhet är självklara värden när folkhälsan värderas och kommunen mäter medborgarnas livskvalitet. Jämställdhet ska vara ett tvärspektoriellt perspektiv som ska genomsyra samtliga strategiska målområden. Statistik och faktaunderlag ska vara presenterad och analyserad efter kön för att säkerställa en jämställd och jämlik service till medborgarna. En ansvarsfull ekonomi innebär att skattefinansierade medel och gemensamma resurser fördelas på ett jämställt och rättvist sätt.

Hälsa - bra för ekonomisk tillväxt

Normalt sett anses samhällsekonomin påverka folkhälsan. På senare tid har det även uppmärksammats hur god folkhälsa bidrar till ett samhälles ekonomiska utveckling.

En god folkhälsa...

- ökar utbudet av arbetskraft genom fler levnadsår och mindre sjukfrånvaro
- ökar människors förmåga att lära sig nya saker och utveckla sin kompetens
- ökar produktivitet och kvaliteten på arbetet
- ger längre livslängd vilket ökar benägenheten att spara för framtida behov
- gör att mindre av samhällets resurser behöver avsättas till vård och omsorg

Folkhälsoarbete

Folkhälsoarbete innebär att människors hälsa och välbefinnande lyfts in i alla delar av samhällsplaneringen. Folkhälsoarbetet kan handla om allt från lagstiftning till hälsouppläsning. Utgångspunkten i folkhälsoarbetet är alltid att arbeta målinriktat och systematiskt för att uppnå en god och jämlik hälsa för hela befolkningen.

Folkhälsomyndighet

Folkhälsomyndigheten verkar för likvärdiga förutsättningar för god hälsa genom att följa befolkningens hälsoläge och analysera bakomliggande faktorer, utvärdera folkhälsoinsatser, främja hälsa, förebygga sjukdomar och stödja smittskyddsarbetet med epidemiologiska och mikrobiologiska analyser. Myndigheten handhar de uppgifter som Smittskyddsinstitutet och Statens folkhälsoinstitut tidigare ansvarade över och ersätter dessa myndigheter från och med 2014. Samtidigt överfördes större delen av Socialstyrelsens arbete kring miljöns påverkan på hälsan, liksom ansvaret för miljö- och folkhälsoberättelser till folkhälsomyndigheten.

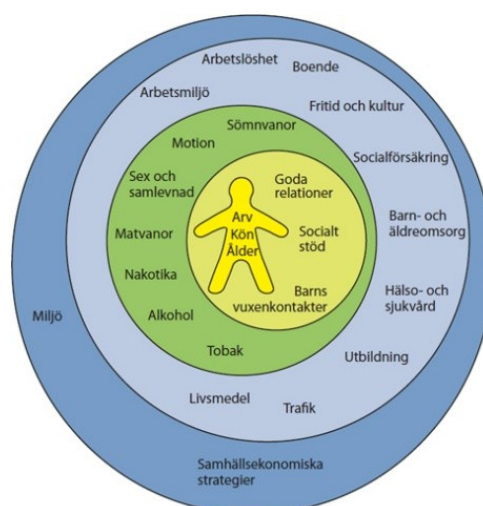

Illustration av Anna Franzén Ekros, Landstinget i Jönköpings län, efter en struktur utformad av Leif Svanström och Bo Haglund.

Folkhälsoarbete i Bjurholm

Kommunens folkhälsoarbete ska fokusera på det som håller människor friska, vid god hälsa samt ökar individens självskattade hälsa. Folkhälsoarbetet handlar om att människor ska känna sig delaktiga i samhället, få möjlighet att studera eller att arbeta samt att planera så den miljö vi lever i är fri från gifter och negativ miljöpåverkan. På det individuella planet ska förutsättningar ges för fysisk rörelse, bra mat, kunskap inom olika livsfrågor och kunskap om tobak, narkotika, doping och alkohols skadeverkningar.

Utgångspunkten för kommunens folkhälsoarbete är den nationella folkhälsopolitikens mål att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor, elva nationellt fastställda målområden samt Västerbottens läns landstings tolfte målområde.

De nationella målområdena handlar om ekonomiska och sociala förutsättningar, barn och ungas uppväxtvillkor, hälsa i arbetslivet, miljöer och produkter, hälsofrämjande hälso- och sjukvård, skydd mot smittspridning, sexualitet och reproduktiv hälsa, fysisk aktivitet, matvanor och livsmedel, tobak, alkohol, narkotika doping och spel.

Undersökningar visar att inte alla Bjurholmare skattar sin hälsa som god. Det är viktigt att följa upp de undersökningar som genomförs, analysera de statistiska underlag som tas fram och i detta väga in vilka faktorer som är av betydelse samt beakta under vilka tidsperioder undersökningar är genomförda.

Illustrationen till höger visar olika faktorer som påverkar hälsan. Den yttersta cirkeln visar hur världen påverkar oss. Nästa cirkel visar situationer som man själv inte kan påverka. Nästa cirkel handlar om den enskildes sätt att leva. Cirkeln närmast människan handlar om vänner och familjeförhållanden.

Ytterst handlar folkhälsa och folkhälsoarbete om vilket samhälle vi vill leva i. Folkhälsan är inte ett resultat av slumpens skördar utan är ett resultat av flera olika påverkande faktorer. Det finns alltså ett nära samband mellan demokrati, delaktighet, jämställdhet, jämlikhet, social trygghet och folkhälsa.

Bjurholms folkhälsoråd inrättades 2008 efter ett beslut av Kommunfullmäktige. Folkhälsorådet i Bjurholms kommun är en samverkansgrupp med politisk representation från kommun och landsting samt tjänstemän och kontaktpersoner i föreningar/organisationer med intresse i folkhälsofrågor.

Enligt beslutet ska folkhälsorådets arbete grunda sig på den nationella folkhälsopolitikens elva målområden och landstingets folkhälsopolitiska programs 12:e målområde.

Organisation och prioriteringar i Bjurholm 2015-2018

I Bjurholm ska det finnas ett folkhälsoråd, Bjurholms folkhälsoråd, vars uppdrag är att verka för ökad kunskap bland kommunens medborgare om folkhälsans betydelse, verka för ökad folkhälsa i kommunen samtidigt som ohälsoklyftan minskas, bidra till informationsutbyten samt bidra till samlade aktiviteter för en god folkhälsa på lika villkor i kommun, region och län.

Prioriterade grupper och målområden

Målgrupper

Folkhälsoarbetet i Bjurholm riktar sig till hela befolkningen. Barn och ungdomar är särskilt prioriterade under programperioden 2015-2018.

Målområden

Utifrån kartläggningar och genomförda undersökningar beslutas att följande målområden ska prioriteras under programperioden 2015-2018:

- Delaktighet och inflytande i samhället.
- Ekonomisk och social trygghet
- Trygga och goda uppväxtvillkor.
- Att främja psykisk hälsa och förebygga psykisk ohälsa.
- Ökad fysisk aktivitet.
- Minskat bruk av tobak och alkohol, ett samhälle fritt från narkotika och dopning samt minskade skadeverkningar av överdrivet spelande.

Bjurholms folkhälsoråds sammansättning

De kommunvalda ledamöterna väljs av kommunstyrelsen för varje mandatperiod. Kommunens verksamhetsansvariga tjänstepersoner deltar enligt nedan i aktuella frågor, förutom dessa kan folkhälsorådet kompletteras med ytterligare tjänstepersoner när specifik kompetens efterfrågas. Övriga medlemmar väljs inom respektive organisation, verksamhet eller förening.

Ordförandeposten i folkhälsorådet är vigd för kommunstyrelsens ordförande, detta eftersom folkhälsofrågorna är kommunövergripande. Kommunen utser sekreterare som även har i uppdrag att vara kontaktperson för folkhälsofrågor i regionen. Folkhälsorådet kallar vid behov ytterligare representanter från föreningar eller organisationer med särskild insikt i aktuella frågor.

Bjurholms folkhälsoråd har under programperioden följande representation:

Politiker, Bjurholms kommun	Två ordinarie och två ersättare
Politiker, Västerbottens Läns Landsting	Två ordinarie och två ersättare
Tjänstemän, Bjurholms kommun	Kommunchef Utredare Skolsköterska Förskolechef Socialsekreterare Miljöinspektör Flyktingsamordnare
Tjänstemän, Landstinget	Representant från hälsocentralen Representant från folktandvården
Övriga	Representanter från studieförbunden Representanter från pensionärsorganisationerna Representant från trossamfunden

Alla ledamöter delar ansvaret att utifrån sina respektive ansvarsområden bidra till en ökad folkhälsa på lika villkor i kommunen.

Organisation

Folkhälsorådet ligger organisatoriskt under kommunstyrelsen.

Ansvar och uppdrag

Kommunstyrelsen är ansvarig över att folkhälsoaspekter vägs in i kommunala beslut så att förutsättningar för en än jämlikare hälsa ska erhållas i kommunen.

Kommunstyrelsen är ansvarig för att i vederbörliga frågor, projekt eller utvecklingsområden inhämta synpunkter från folkhälsorådet.

Folkhälsorådets ledamöter tar del av och diskuterar frågor, behandlar och besvarar politikens frågeställningar.

Folkhälsorådets ledamöter ska beskriva i folkhälsorådet hur folkhälsoarbetet fortskrider inom respektive verksamhet eller område.

Folkhälsorådets ledamöter är insatta i folkhälsoläget i kommunen vilket gör att folkhälsorådet kan uppmärksamma viktiga områden och via de politiskt valda ledamöterna lyfta viktiga och aktuella ärenden till kommun och landsting för vidare beredning inom respektive beslutande organ.

Folkhälsorådet ansvarar över att samverkan sker med kommunens föreningar och organisationer då det är av vikt för folkhälsoarbetet i kommunen.

Folkhälsorådet ansvarar tillsammans med involverade aktörer att information om pågående folkhälsobefrämjande aktiviteter når kommunens invånare.

Samverkan

Viktigt för folkhälsoarbetet och en framgångsfaktor för att öka folkhälsan i kommun och region är att samverkan sker inom Umeåregionen, med Västerbottens läns landsting, Region Västerbotten och Sveriges kommuner och landsting (SKL).

Bjurholms folkhälsoråd har en viktig roll i att verka för att en än bättre samverkan sker lokalt och regionalt i syfte att nå ökade folkhälsotal och en jämlikare hälsa i kommunen.

Aktiviteter

Ansvar för att verksamhet bedrivs för att stärka folkhälsan i kommunen ligger i kommunens olika verksamheter, hos aktiva föreningar och hos landstinget.

Folkhälsorådet ska medverka till att aktiviteter anordnas som bidrar till informationsspridning och dialog kring folkhälsofrågor i syfte att nå förbättrad folkhälsa i kommunen och särskilt inom de prioriterade områdena.

Uppföljning

Folkhälsorådet följer upp resultaten i de mätningar som genomförs kommunalt, regionalt och i riket för utvärdering av fastställda prioriterade mål. Exempel på sådana mätningar/undersökningar är Hälsa på lika villkor, UNGA och hälsoundersökningar i skola och på hälsocentraler.

Kommunala åtgärder och beslut utvärderas utifrån folkhälsotal och följs upp i kommunens årsredovisning.

Prioriterade mål följs upp av kommunstyrelsen i kommunens årsredovisning.

Revidering av folkhälsopolitiskt program

Det folkhälsopolitiska programmet ska revideras varje mandatperiod.

”Att främja hälsa
– att bygga på det friska –
visar sig vara en av de
viktigaste vägarna till det
hållbara samhället.

Den egenupplevda hälsan
är en ingång
till hållbar utveckling
som gör frågan
tillgänglig för alla.”

Johan Hallberg, Landstinget Dalarna (2010)